

Folketingets Retsudvalg
c.c. Forbrugerombudsmand
Henrik Øe

Danmark, d. 5/7 2013.

Med disse linier vil jeg gerne dele nogle af mine erfaringer om økonomisk kriminalitet med Retsudvalget.

Jeg har i en årrække, dels som direktør for sikkerhed og intern revision i en stor detailkoncern, dels som selvstændig fraud examiner beskæftiget mig hermed.

Jeg vil gerne indlede med at sige, at jeg beklageligvis har udviklet den opfattelse, at vores myndigheder i aftagende grad ser sig selv som beskyttere af den almindelige befolkning; de ”svage”, og i stigende grad som serviceorganer for ”erhvervslivet”; en betegnelse der dækker over en meget broget skare af personer og virksomheder, der oftere og oftere har svært ved selv at sætte grænserne for etisk adfærd og anstændig virksomhedsdrift.

Man har almindeligvis den opfattelse, at det er vores dygtige erhvervsliv, der sikrer samfundsøkonomien og arbejdspladserne, men denne opfattelse udsættes for større og større pres. I Børsen kunne man i januar 2009 læse resultatet af en undersøgelse, der var en rundspørge blandt toplederne i danmarks 1000 største virksomheder, hvori man bla.a. spurgte dem, hvad etik betød for deres virksomhed og dem selv personligt. Hele 17% svarede, at etik ingenting betød; og at det eneste der var afgørende for dem var firmaets og deres egne personlige resultater; dvs. indtjening.

Dette burde have fået alle alarmklokker til at ringe. Det er vidnende om en hastig moralsk deroute. De 17% kan med rimelighed antages at være fulgt af et lignende antal, som i virkeligheden har de samme holdninger, men som for skams skyld og af politiske hensyn giver udtryk for noget andet.

Tilkomsten af det forcerede elektroniske marked har haft en multiplikatoreffekt på de muligheder, der ligger åbne for den mere skruppelløse del af erhvervslivet.

Nogle af de metoder, der systematisk benyttes er ”fejl” og ”forglemmelser”. Jeg havde en lærer i USA, Jack Henry, som var ekspert på dette område. Han havde startet sin karriere som svindler, idet han leverede snacks og brød til 20 supermarkeder. (Han blev siden ”frelst” og skiftede side.) Han stjal så meget fra disse kunder, at han kunne forsyne 7 andre butikker – sort -med disse varer. Han lavede siden en film om fænomenet, som han kaldte ”The Honest Mistake”. ”Remember, they can't prosecute you for making mistakes.”

(Da jeg indledte mit arbejde med opbygning af en sikkerhedsafdeling i den pågældende detailkoncern, var svindet næsten 4% eller 4 gange overskuddet. Det viste sig i de følgende måneder, at hele 45% af dette svind hidrørte fra leverandørvirksomheder.)

Lad mig givet et par velvalgte eksempler. Jeg har de sidste 9 år benyttet 6 forskellige teleselskaber. Der er ikke ÉT af dem, der ikke har overfaktureret mig systematisk. Der er ingen fejl i min favør. De snedige svindlere sørger for, at der er fejl i begge retninger. Det gør det nemmere for dem at overbevise andre om, at der er tale om ”honest mistakes”. Det gør teleselskaberne ikke engang.

En lang række større og mindre selskaber udsteder rykkere i strid med Rentelovens § 9, der regulerer denne aktivitet. Der skal MINDST gå 10 dage, før man kan udskrive den første rykker, der skal være 10 dage mellem rykkerne og man kan kun udstede 3 rykkere for det samme forhold.

Tusindvis af større og mindre virksomheder udsender strømme af rykkere i strid med Rentelovens § 9. Jeg har personligt vanskeligt ved at se, at systematisk, retsstridig fremsendelse af rykkere, indeholdende vildledende påstande om modtagerens retsstilling, på nogen måde, juridisk eller moralsk, adskiller sig fra det rene, ublandede bedrageri, som det der praktiseres af virksomheder, der KUN består af en computer og en matrixprinter. Jævnside hermed overfaktureres kunderne systematisk af mange af de samme virksomheder, uden at det af myndighederne opfattes som andet end ”beklagelige fejl.”

Disse virksomheder bidrager IKKE til samfundsøkonomien med denne form for provenuskabelse. Tværtimod plukker de systematisk borgerne for penge, der kunne være blevet kanaliseret ud i et mere samfundsgavnligt forbrug. De store overskud, skabt på denne retsstridige måde, ophobes i store formuer, der investeres passivt; ofte uden for Danmarks grænser. Det er absolut nødvendigt at gøre op med den idé, at nogle få uhæmmede grådighed er til gavn for alle. Diverse, lidet innovative virksomheder såsom private parkeringsværn, der de facto udøver privatretligt strafferetspleje og ågerlånere beskærer ligeledes heftigt det rådighedsbeløb, der skal skabe væksten internt i Danmark.

Eftersom staten har valgt at lade sig financiere i alt væsentligt (i hvert fald 90%) af skatter, lagt på indkomster og forbrug, fører dette tillige til en reduktion af beskatningsgrundlaget, som et mildt sagt uhensigtsmæssig.

Endnu et eksempel tangerer disse problemer, et problem som Forbrugerombudsmanden p.t. forsøger at gøre noget ved. Flere og flere virksomheder tillader sig, med eller uden kundens samtykke, at opbevare kundens kreditkortdata. Det gør det utroligt meget nemmere at gennemføre de tidligere nævnte former for bedragerier. Jeg har selv netop været udsat herfor; et velrenommeret engelsk firma, som jeg har købt en ydelse af 3 måneders varighed af, har uden min accept gemt mine kreditkortoplysninger og er fortsat med at trække ca. 10\$ hver 3. måned på mit kort, dog uden at forny ydelsen.

Den enkelte forbruger, som handler meget på nettet, har måske efterladt sine data på 50 eller flere steder. Det er umuligt for den enkelte at kæmpe mod disse kriminelle og uafbrudt checke alle småbeløb der trækkes på kontoen. Det må være samfundets opgave at beskytte forbrugerne, så de trygt kan benytte nettet uden at blive taget ved næsen. Hvis tilliden til kommerciel netaktivitet eroderes yderligere, kan det få vidtrækkende og alvorlige konsekvenser.

Jeg skal derfor forslå, at det ganske enkelt kriminaliseres at gemme kreditkortdata, hvad enten kunden samtykker eller ej, at systematisk og vedvarende overfakturering samt systematisk udsendelse af uberettigede krav, uanset hvad grundlaget herfor måtte være, også kriminaliseres, og at der oprettes en politienhed, der skal efterforske og retsforfølge systematisk, ”fejl”-baseret økonomisk kriminalitet.

En virksomhed, der har et etableret debitorbogholderi, må med rimelighed antages at være i besiddelse af de fornødne ressourcer til at sætte sig ind i lovgivningen og overholde den, samt udvikle et styringssystem, der afdækker systematiske fejl omgående.

Samtidigt bør det være strafferetligt ansvarspådragende at forestå en virksomhed, der gør sig skyldig i den slags krænkelser, ligesom juridiske personer bør kunne straffes. Det bør efter min opfattelse ske ved, at aktionærerne inddrages i ansvarsstrukturen, således at forstå, at en virksomhed der gør sig skyldig i alvorlig kriminalitet overfor kunderne skal kunne konfiskeres og aktierne gensælges til fordel for statskassen.

Staten har – især under den forrige regering – lagt et voldsomt pres på hele samfundet for at gennemtvinge en digitalisering, der set i retrospekt nok må siges at have været dårligt timet, og som

udgør en uforudset belastning for privatøkonomien. Staten har tillige været fuldstændig uforberedt på den strøm af misbrug og kriminalitet, som digitaliseringen har medført, og hele lovkomplekset er håbløst forældet.

Med venlig hilsen

Carl Henrik Engelbrekt-Rørbeck
fraud examiner